

Protokół

5. posiedzenia, 3. sesyi, VII. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 12. stycznia 1898 roku.

Początek o godzinie 10 minut 40 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy J. E. Stanisław hr. Badeni.

Sekretarze: Stanisław Niezabitowski, Andrzej Potocki, Mieczysław Urbański.

Obecnych posłów 120.

Ze strony Rządu: c. k. Radca dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół czwartego posiedzenia złożony jest w biurze sejmowym do przejrzania, protokół trzeciego posiedzenia uważa za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów.

Marszałek oznajmia, iż udzielił urlopów posłom Pinińskiemu na 6, Czarkowskiemu - Golejewskiemu na 3, Osuchowskiemu na 3, Karatnickiemu na 3 dni.

Sekretarz p. Stanisław Niezabitowski, odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 12. stycznia 1898 roku, które przekazano następującym komisjom:

Komisji budżetowej L. s. 328, 329, 320, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 356, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 373, 374, 375, 376, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 383, 399, 404, 406, 407, 408, 409, 410, 412, 417, 418, 419, 420, 424, 425, 426, 432, 433, 434, 435, 436.

Komisji gospodarstwa krajowego L. s.; 331.

Komisji szkolnej L. s. 333, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 357, 358, 359, 377, 400, 401, 402, 403, 405, 429, 430, 431.

Komisji drogowej L. s.: 382, 411, 414, 415, 437.

Komisji prawniczej L. s.: 383, 421.

Wydziałowi krajowemu jako komisji L. s. 384.

Komisji dla reformy wyborczej L. s. 385.

Komisji kolejowej L. s. 416.

Komisji sanitarnej L. s.: 422.

Komisji petycyjnej L. s. 423, 427, 428.

Komisji górniczej L. s. 443, 444.

Po odczytaniu petycji L. s. 350 Ludwika Urbańskiego, nauczyciela, o policzenie mu lat służby, przemawia p. Rotter, popierając tę petycję.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia powiatowi tarnobrzeskiemu, na zaciągnięcie pożyczki 30.000 zł.

Sprawozdawca p. Edward Jędrzejowicz, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji administracyjnej.

Izba uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego, w przedmiocie bonifikacji z galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu krajowego i funduszy powiatowych.

Sprawozdawca p. Romanowicz, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazania tego przedmiotu komisji budżetowej.

Izba uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o potrzebie dobudowania pawilonu przy szpitalu powszechnym w Podhajcach.

Sprawozdawca p. Hószard, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedmiotu komisji sanitarnej.

Izba uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Pierwsze czytanie wniosku pośła Wój-

cika, o utworzenie Zakładu dla głuchoniemych w Krakowie.

Przemawia p. Wójcik, uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi przekazanie tego wniosku Wydziałowi krajowemu, z poleceniem, ażeby na najbliższej sesji przyszedł z projektem ułatwiającym jego wniosek.

Marszałek przemawia pod względem formalnym.

P. Wójcik wnosi odesłanie jego wniosku do komisji budżetowej.

Izba uchwała ten wniosek bez rozprawy.

Następuje :

Wybór komisji propinacyjnej z 11 członków i wybór komisji wyborczej z 15 członków.

Marszałek zaprasza na skrutatorów pp. Sozańskiego, Niebyłowca, Szeliskiego, Janklińskiego i Średniawskiego i wzywa posłów do oddawania kartek.

Skrutatorowie odbierają kartki, a po przeprowadzeniu skrutynium p. Sozański zdaje sprawę z wyniku wyborów :

Głosujących do komisji dla reformy wyborczej było 83, wybrani zostali pp. Bernadzikowski, Brykezyński, Czaykowski Władysław, Wiktor, Dzeduszycki Wojciech, Górski, Jędrzejowicz Adam, Kozłowski, Okuniewski, Piniński, Potocki Andrzej, Skałkowski, Stadnicki, Szczepanowski, Weigel i Wodzicki.

Do komisji propinacyjnej na 82 głosujących wybrani zostali pp. Abrahamowicz, Gniewosz, Gołuchowski, Jędrzejowicz Stanisław, Kraiński, Marchwicki, Romer, Skałkowski, Szczepanowski, Vivien, Żardecki.

Marszałek konstatuje, iż powyżej wymienieni wybrani zostali i wzywa obie komisje, ażeby się zaraz po posiedzeniu Sejmu ukonstytuowały.

Następuje :

Propozycya Wydziału krajowego, co do wyboru 5 członków Rady nadzorczej Banku krajowego.

Przemawia pod względem formalnym p. Niebyłowicz, i wnosi, aby ten punkt usunięto z dzisiejszego porządku dziennego i polecono Wydziałowi krajowemu zastanowić się nad tem, ażeby jeden Rusin wszedł w skład Rady nadzorczej.

Izba odrzuca bez rozprawy wniosek p. Niebyłowca.

Marszałek konstatuje, że za wnioskiem tym głosowało 29, zaś przeciw 48 posłów, zatem wniosek upadł.

Izba przystępuje do wyboru.

Marszałek zaprasza do komisji skrutacyjnej tych samych posłów, którzy przy poprzednim wyborze obowiązek ten pełnili i wzywa posłów do oddawania kartek.

Po zebraniu kartek skrutatorowie przeprowadzają skrutynium, poczem p. Sozański zdaje sprawę z wyniku wyborów:

Głosowało 81 posłów. Otrzymali pp. August Gorayski 81, Józef Męciński 76, Dr. Gustaw Romer 81, Dawid Abrahamowicz 78, Dr. Stanisław Krzyżanowski 73 głosów.

Marszałek konstatuje, iż powyżej wymienieni wybrani zostali członkami Rady nadzorczej Banku krajowego, a zarazem oznajmia, iż na najbliższem posiedzeniu zamieści na porządku dziennym wybór zastępców członków Rady nadzorczej Banku krajowego.

Następuje :

Sprawozdanie Wydziału krajowego, o udzielenie Radzie powiatowej w Brodach koncesyi do pobierania opłat mytniczych od mostu powiatowego na rzece Styrze pod Szczurowicami.

Sprawozdawca p. Chamiec. W zastępstwie p. Wereszczyński, odczytuje sprawozdanie Wydziału krajowego, zakończone projektem następującej uchwały:

U c h w a ł a

o udzieleniu Radzie powiatowej w Brodach koncesyi do pobierania opłat mytniczych od mostu powiatowego na rzece Styrze pod Szczurowicami.

Art. I.

Radzie powiatowej w Brodach, nadaje się na lat pięć od wejścia w wykonanie tej uchwały; prawo do pobierania myta od mostu na rzece Styrze pod Szczurowicami, pod warunkiem utrzymywania przedmiotu omyconego kosztem funduszu powiatowego w dobrym stanie, z zastrzeżeniem zastosowania postanowień zawartych w §§. 14 i 35 ust. 3. ustawy drogowej z dnia 5. lipca 1897 Dz. ust. kr. Nr. 43.

Art. II.

Opłatę myta pobierać należy według następującego wymiaru:

a) od każdej sztuki bydła pociągowego w zaprzęgu 2 (dwa) ct.;

b) od każdej sztuki bydła pociągowego nie w zaprzęgu, od bydła pędzonego ciężkiego i koni wierzchowych 1 (jeden) ct.;

c) od pięciu świń lub cieląt i od dzieściciu owiec 1¹/₂ (półtora) ct.

Art. III.

Przy poborze myta mają być zachowane ogólne przepisy o uwolnieniu od tej opłaty lub o znizeniu tejże.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, Izba przystępuje więc do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca wnosi przyjęcie *en bloc* całego projektu uchwały.

Izba uchwała wniosek przyjęcia powyższej uchwały *en bloc*, poczem w oddzielnem głosowaniu przyjmuje cały projekt uchwały *en bloc*.

Uchwaliwszy następnie na wniosek sprawozdawcy przystąpić do trzeciego czy-

tania bez czytania, uchwała Izba cały projekt uchwały w trzecim czytaniu bez czytania.

Następuje:

Sprawozdanie Wydziału krajowego, o wyborze posła na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich okręgu wyborczego Borszczowskiego.

Sprawozdawca p. Wereszczyński, odczytuje sprawozdanie Wydziału krajowego, zakończone następującym wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy wybór Mieczysława hr. Borkowskiego, posłem na Sejm krajowy z kuryi gmin wiejskich powiatu borszczowskiego uznać za ważny.

Przemawia p. Kuleczycki.

Przemawia c. k. komisarz rządowy Radca dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Po zamknięciu rozprawy przemawia sprawozdawca p. Wereszczyński.

Izba uchwała wniosek Wydziału krajowego.

Marszałek oznajmia, iż zamierza odebrać przyrzeczenie poselskie od tych posłów, których wybory w ciągu bieżącej sesji zostały uznane za ważne i w tym celu wzywa sekretarza do odczytania roty przyrzeczenia.

Sekretarz p. Stanisław Niezabitowski, odczytuje rotę przyrzeczenia w języku polskim.

Po odczytaniu roty przyrzeczenia, posłowie Cieński, Jabłoński, Białokórski, Borkowski i Romer składają przyrzeczenie podaniem ręki Marszałkowi.

Na tem porządek dzienny wyczerpano.

Marszałek wzywa sekretarza do odczytania złożonych wniosków i interpelacyj.

Sekretarz p. Urbański, czyta następującą interpelację do c. k. komisarza rządowego:

I n t e r p e l a c y a

do J. W. Pana Komisarza rządowego.

Na poprzedniej kadencji sejmowej na wniosek posła Kramarczyka, zapadła uchwała Wysokiego Sejmu tej treści:

„Wzywa się Wysoki c. k. Rząd do obniżenia ceny soli kuchennej w ten sposób, ażeby po uregulowaniu sprzedaży tejże — konsument nie płacił więcej, jak 10 centów za kilogr. soli kamiennej “

Gdy mimo zapadłej uchwały Wysokiego Sejmu cena soli kamiennej dotąd nie jest zniżona, a ludność uboższa naszego kraju, żali się ciągle na wygórowane ceny tejże soli, zapytują się przeto podpisani, czyli Wysoki c. k. Rząd stosownie do objawionego życzenia, zniży cenę soli kuchennej, i czy — i kiedy — życzeniu Wysokiego Sejmu, a względnie życzeniu ludności galicyjskiej zadość się stanie.

Interpelujący:

W. Szwed w. r.

F. Kramarczyk, Wójcik, Potoczek, Nowakowski, Warzecha, G. Milan, Bojko, Dr. Bernadzikowski, Styła, Winniczuk, F. Krempa, Średniawski, Niebyłowicz, Data, Dr. Olpiński.

Marszałek oznajmia, iż interpelację tę zakomunikuje p. komisarzowi rządowemu.

Sekretarz p. Urbański, odczytuje następującą interpelację do c. k. komisarza rządowego.

I n t e r p e l a c y a

do Jaśnie Wielmożnego Pana Komisarza rządowego

we Lwowie.

Ponieważ w ostatnich czasach sposób zbierania składek po całym kraju na budowę kościołów lub cerkwi za pomocą kolektantów tak się rozpowszechnił, że niema dnia ani tygodnia w roku, ażeby kilka par kolektantów nie przeciągnęło przez jeden

i drugi powiat w zachodniej części kraju za zbieraniem ofiar na budowę kościołów, co stanowi rodzaj pewnego żebractwa i włóczęgostwa, odrywając rok rocznie po kilkaset zdrowych rąk od rodziny i pracy fizycznej bez najmniejszego pożytku dla samejże budowy, gdyż uzbierany grosz wdowi wystarczy zaledwie na pokrycie kosztów samychże kolektantów i ich przewodników, a z drugiej strony takie nadmierne włóczenie się kolektantów, niszczy i tak do reszty zubożałą ludność, w obec dzisiejszych lat ogólnego nieurodzaju, dla tego podpisani zapytują czy:

Wysoki Rząd nie byłby łaskaw raz temu żebractwu i włóczęgostwu, przez zatrzymanie pozwolenia swego koniec położyć, a zezwolić tylko na pisemne rozesłanie prośb od komitetu budowniczego do wszystkich parafij, celem dobrowolnego złożenia ofiar i odesłania drogą pocztową?

Lwów dnia 11. stycznia 1898.

Interpelujący :

F. Kramarczyk w. r.

Potoczek, K. Bernadzikowski, Wójcik, Bojko, Styla, Warzecha, W. Szwed, Średniawski, Nowakowski, Winniczuk, G. Milan, Krempa, Dat, Ochrymowicz.

Marszałek oznajmia, iż interpelację tę udzieli p. komisarzowi rządowemu.

Sekretarz p. Andrzej Potocki, odczytuje następujący wniosek :

W n i o s e k.

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by nawiązał z c. k. Rządem rokowania celem utworzenia w Galicyi na razie co najmniej czterech szkół rzemieślniczych rządowych (z tych po jednej we Lwowie i Krakowie) i przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej sprawozdanie o wyniku tych rokowań.

Lwów dnia 11. stycznia 1898 roku.

Wnioskodawca :

Soleski w. r.

Weigel, Fruchtman, Małachowski. T. Merunowicz, L. Wiśniewski, d'Abancourt,

Jahl, Dworski, Vayhinger, Klemensiewicz, Szczepanowski, Rotter, Loewenstein, Dr. Jakliński, Słotwiński, Dr. Olpiński, Jabłoński.

Marszałek oznajmia, iż pierwsze czytanie wniosku tego zamieści na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

Sekretarz p. Andrzej Potocki, odczytuje następujący wniosek :

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przeprowadził w czasie możliwie jak najkrótszym rozszerzenie pracowni przy c. k. warsztacie naukowym kowalskim w Sułkowicach, i zaopatrzył ten zakład w silniejszy motor parowy.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby w razie potrzeby przyszedł z pomocą odpowiednią kwotą z funduszu krajowego na pokrycie kosztów rozszerzenia zabudowań szkolnych w razie powiększenia pracowni.

Lwów, 12. stycznia 1898.

Wnioskodawca :

Teofil Merunowicz w. r.

Średniawski, Dr. Jakliński, Słotwiński, Vayhinger, L. Wiśniewski, Rotter, Klemensiewicz, X. Knapiński, A. Rayski, Weigel, Fruchtman, Jabłoński, Dworski, Jahl, Dr. Olpiński, Skałkowski.

Marszałek oznajmia, iż pierwsze czytanie tego wniosku zamieści na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

Marszałek oznajmia, iż wnioski ruskie odczyta w zastępstwie nieobecnego sekretarza p. Karatnickiego, p. Barwiński.

P. Barwiński odczytuje następujący wniosek :

W n i o s e k

pośła Barwińskiego i towarzyszy w sprawie wydania ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych.

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony % zarys ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych.

II. Wezwać c. k. Rząd, by przedłożył Radzie państwa do konstytucyjnego załatwienia projekt ustawy, którą przyznaje się utworzonym wedle zarysu ustawy krajowych o obowiązkowych spółkach rolniczych spółkom i związkowi krajowemu tych spółek następujące ulgi:

1) Ulgi podatkowe, określone ustawami z dnia 27. Grudnia 1880 Nr. 185 (Dz. u. p. z dnia 14. Kwietnia 1885, Dz. u. p. Nr. 43 z dnia 15. Kwietnia 1885 Dz. u. p. Nr. 51), o ile te spółki w swojej działalności i w swoich przedsiębiorstwach ograniczają się na własnych swoich członków, albo na osoby, wymienione i wspomniane w §. 3. ustępie 1. przedłożonego zarysu ustawy;

2) uwolnienie od opłaty za potwierdzenia otrzymania wkładek do spółki, tudzież od wpisu ustawowego lub egzekucyjnego prawa zastawnego;

3) uwolnienie od opłaty za umowy, zawarte przez spółkę w jej zakresie działania ze spółkami zarobkowemi i gospodarzemi, tudzież z innymi podobnymi związkami;

4) uwolnienie od opłat za statuta spółek;

5) uwolnienie od opłaty co do podań spółek do urzędów publicznych z wyjątkiem podań w sprawach sądowych;

6) uwolnienie od opłaty od ksiąg i zapytań, odnoszących się do wzajemnych, stosunków spółek i ich członków;

7) opust należności ekwiwalentowej co do majątku ruchomego do wysokości $4\frac{1}{3}\%$ jego wartości z przynależnościami;

8) uwolnienie od opłaty pocztowej co do wzajemnej korespondencji spółek tudzież co do ich korespondencji z władzami państwowemi i autonomicznemi.

Zarys niniejszy ma być przydzielony komisji gospodarstwa krajowego celem narad i przedłożenia sprawozdania.

Lwów dnia 12. stycznia 1898.

Wnioskodawca

Aleksander Barwiński w. r.

Czechowicz, Tytus Zajączkowski, A. Wachnianin, Michał Kulczycki, Ochrymowicz, Karatnicki, Niebyłowiec, Winniczuk, Kramarczyk, Szwed, Warzecha, Data, Potoczek, Dr. Olpiński, Dr. Sawczak, Teofil Merunowicz.

Z a r y s

ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych.

Definicja i cel spółek.

§. 1. Celem ubezpieczenia i popierania interesów kultury krajowej, celem popierania moralnych i materyalnych stosunków rolników, wzajemnego pouczenia i niesienia sobie pomocy zawiązuje się w każdym powiecie sądowym spółka rolnicza.

Członkowie.

§. 2. Członkami spółki są z reguły wszyscy właściciele gruntów, położonych w dotyczącym okręgu powiatu sądowego, a przeznaczonych do doprowadzenia jednej z gałęzi gospodarstwa rolnego.

Za takie grunta uznaje się te, które podlegają podatkowi gruntowemu.

Z tego wyjęte są:

1. Grunta, które służą celom handlowym i przemysłowym, a mianowicie takie, na których wystawione są budowle, przeznaczone do celów handlowych i przemysłowych, albo które służą na rzecz tych budowli względnie na rzecz przedsiębiorstw, założonych na tych gruntach.

2. Grunta, położone w miastach i miasteczkach, na których wystawione są budowle, dalej grunta, przeznaczone na rzecz tych budowli, tudzież grunta budowlane.

Kto posiada w więcej powiatach własne grunta, uprawniające do członkostwa spółki, ten jest członkiem spółek wszystkich powiatów, w których położone są jego grunta.

Jeżeli własność jest sporną, w takim razie o członkowstwie rozstrzyga posiadanie gruntu.

Wątpliwości co do członkowstwa spółki rozstrzyga wydział spółki, z wyjątkiem wypadku co do wyboru do wydziału spółki (§. 14).

§. 3. Członkowie spółek powiatowych uprawnieni są do przeniesienia praw i obowiązków, wypływających z członkowstwa spółki, na swoich administratorów, dzierżawców (poletników), użytkowników albo używających praw na podstawie §. 1104 Powsz. ust. cyw.

W tych wypadkach obowiązek wpłat pieniężnych na cele spółki spada na właściciela gruntu, a ten może swoje prawo wyborcze wykonywać albo tylko sam, albo przez jednego pełnomocnika.

§. 4. Za właścicieli gruntów, wymienionych w §. 2., zostających pod opieką lub kuratelą, wykonują prawa i obowiązki członków ich prawni zastępcy.

Jeżeli takie grunta znajdują się w ręku państwa, kraju, gmin, funduszków publicznych, albo innych osób prawnych, to dla wykonania praw i obowiązków członków musi być ustanowiony pełnomocnik tych korporacji.

Jeżeli nieruchomości, której własność uprawnia do członkowstwa spółki, jest wspólną własnością większej liczby osób, w takim razie mają one z pośród siebie wybrać jednego pełnomocnika do wykonywania praw i obowiązków członka; gdy co do tego nie można osiągnąć porozumienia, w takim razie wykonywanie praw i obowiązków członka przysługuje właścicielowi największego udziału, w razie równości udziałów rozstrzyga los. Jednakże za wpła-

ty pieniężne na cele spółek ręczą wszyscy solidarnie. Jeżeli współwłaścicielami są małżonkowie, w takim razie prawa i obowiązki członka wykonuje mąż.

§. 5. Spółka powiatowa może wedle potrzeby w poszczególnych gminach swego powiatu ustanowić z pośród swoich członków mężów z a u f a n i a jako organa spółki.

Zakres działania.

§. 6. Spółki rolnicze powiatowe, powołane są do pielęgnowania wzajemności pomiędzy rolnikami i do popierania wspólnych interesów gospodarczych swoich członków w prowadzeniu zajęć gospodarczych. A mianowicie przysługuje spółkom prawo:

1. zakładania domów składowych spółki, magazynów, spichlerzy i t. p. dla płodów gospodarskich tych spółek;

2. zajmowania się wspólną sprzedażą odstawionych przez spółki w tym celu, do spółki płodów, tudzież podejmowania się wspólnych dostaw potrzebnych dla wojska;

3. zakupywania płodów i potrzeb gospodarskich (n. p. maszyn rolniczych dla wspólnego użytku) dla spółników;

4. podnoszenia fachowego wykształcenia rolników i robotników rolniczych przez urządzenie odczytów, zakładanie bibliotek, przez popieranie i zakładanie szkół gospodarskich, wspólnych szkółek lasowych i owocowych;

5. zakładania nowych i popierania lub łączenia ze sobą istniejących już kas pożyczkowych, zwłaszcza kas systemu Raiffeisena, celem ułatwienia kredytu osobistego i kredytu zastawniczego na podstawie odstawionych do magazynów i spichlerzy płodów rolniczych;

6. pośredniczenia w długoterminowych ratami spłacalnych pożyczkach hipotecznych od krajowych hipotecznych albo innych kredytowych instytucyj dla spółników i

w ogóle pomagania w spłacie i uregulowaniu długów włościańskich;

7. starania się o ubezpieczenie na wypadek choroby, słabości i starości zarówno gospodarzy, jak i sług tudzież robotników gospodarczych;

8. prowadzenia wykazów i pośrednictwa robót;

9. starania się o kontrolę nasion, nawozów i t. p., tudzież o to, by spółnicy znosili się ze stacyami doświadczalnemi;

10. starania się i pośredniczenia co do ubezpieczenia spółników od ognia, gradu, zarazy na bydło i co do innych ubezpieczeń i w ogóle wpływania na osiągnięcie korzystnych warunków w ubezpieczeniu;

11. urządzania stacyj rozplodowych, zakładania i popierania towarzystw hodowli bydła;

12. prowadzenia statystyki spółek;

13. pośredniczenia co do pomocy prawnej dla spółników.

Spółka jest obowiązana do udzielania wyjaśnień i opinii władzom autonomicznym i państwowym na ich domaganie się i może pod tym względem także z własnej inicyatywy domagać się od tych organów publicznych, by popierały cele spółki.

§. 7. Spółki rolnicze winny celem spełnienia swoich zadań gospodarczych (§. 6.), o ile te zadania nie mogą być przez nie bezpośrednio przeprowadzone, nawiązywać stosunki z powiatowemi kasami zaliczkowemi, z kasami sierocińskimi i innemi towarzystwami gospodarczemi, i winny je wspierać.

§. 8. Celem lepszego spełniania zadań mogą spółki także między sobą tworzyć związki, a to mianowicie albo trwałe, albo tymczasowe dla osiągnięcia pewnego celu.

Związek tworzy się na podstawie umówzajemnej za przyzwoleniem krajowego związku spółek.

Stanowisko prawne spółki.

§. 9. Spółkę zastępuje wobec sądu i pozasądowo przewodniczący spółki lub jego zastępca. Jednakże pisma, któremi wkłada się na spółkę zobowiązania wobec osób trzecich, muszą być podpisane przez przewodniczącego, a względnie przez jego zastępcę i przez jednego członka Wydziału spółki

Jeżeli pismo dotyczy aktu prawnego, do którego potrzeba zezwolenia ogólnego zgromadzenia spółki, musi ta aprobata być uwidocznioną w piśmie przez podpis dwóch członków Wydziału spółki.

Za zobowiązania spółki rolniczej odpowiada tylko spółka jako osoba prawna. Spółki rolnicze nie podlegają postanowieniom ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. (Dz. u. p. Nr. 70) o towarzystwach zarobkowych i gospodarczych.

Wydział spółki. Liczba członków i ich zastępców.

§. 10. O sprawy spółki ma staranie Wydział i walne zgromadzenie spółki. Wydział spółki składa się najmniej z 12, a najwięcej z 24 członków. W powiatach, w których jest co najwyżej 2.000 wyborców, albo co najwyżej 20.000 morgów gruntu, ma Wydział 12 członków, — w powiatach zaś, gdzie jest najwyżej 3.000 wyborców albo 30.000 morgów gruntu, — 15 członków, przy 4.000 wyborców albo 40.000 morgach gruntu — 18 członków, przy 5.000 wyborców albo 50.000 morgów — 21 członków, przy 6.000 wyborców albo 60.000 morgów — 24 członków, przy 7.000 wyborców albo 70.000 morgów — 27 członków, przy 8.000 wyborców albo 80.000 morgów — 30 członków, przy 9.000 wyborców albo 90.000 morgów gruntu — 33 członków, przy więcej jak 9 tysiącach wyborców albo 90.000 morgów — 36 członków.

Na wypadek, gdyby wydziałowy w ciągu peryodu wyborczego zrzekł się swego urzędu albo umarł, wybiera się zastępców, których liczba nie powinna być większą od połowy wydziałowych. Jeżeli liczba

zastępców nie jest podzielną przez liczbę kół wyborczych, w takim razie liczba ta ma być podwyższoną do najbliższej liczby, przez nią podzielnej.

Zastępcy wstępują na miejsce wydziałowych w każdym kole wyborczem według otrzymanych przy wyborze głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Tam, gdzie wybór odbywa się według grup narodowościowych (§. 21), może na miejsce wydziałowego być powołanym tylko zastępca z tej grupy narodowościowej, do której należał ustępujący wydziałowy.

Zastępcy wypełniają swój urząd tylko do najbliższego okresu wyborczego.

Okres wyborczy.

§. 11. Wydziałowi i ich zastępcy wybierani są na lat 6, a po upływie tego czasu pozostają oni w urzędowaniu aż do wyboru następców.

Po upływie każdego trzechlecia występuje z dniem 31. grudnia połowa członków wedle kolei pozostawania w urzędowaniu i uzupełnia się przez nowe wybory.

Ustępujący mogą być na nowo wybrani, jeżeli nie zachodzą żadne przeszkody ustawowe.

Uprawnienie do wyboru.

§. 12. Prawo wyboru do spółki mają wszyscy członkowie spółki, posiadający prawo obywatelstwa austriackiego, z wyjątkiem tych, którzy wskutek wyroku Sądu karnego wykluczeni są od prawa wyborczego w gminie, tudzież z wyjątkiem tych, którzy popadli w konkurs, jak długo trwa konkurs.

Wybrani mogą być wszyscy własnowolni członkowie spółki, — mężczyźni, którzy mają 3 lata prawo czynne, razem z oznaczonymi w §. 3. osobami, a oprócz tego własnowolne osoby ze sfer gospodarczych (fachowych) (profesorowie i nauczyciele szkół gospodarczych, literaci, piszący

działa o gospodarstwie, duchowni, weterynarze, urzędnicy gospodarczy i t. d.), jakkolwiek osoby te nie są członkami spółki, z tem atoli ograniczeniem, że liczba takich członków nie może przewyższać szóstej części wszystkich wydziałowych.

§. 13. Wymówić się od przyjęcia wyboru do wydziału spółki mogą tylko następujący członkowie spółki:

1. ci, którzy osiągnęli już 60 rok życia, albo którzy z powodu trwałej choroby nie mogą przyjąć na siebie tego urzędu;

2. ci, którzy wykażą, że ich zawód wymaga koniecznie, by oni przez czas dłuższy przebywali poza obrębem swojej stałej siedziby;

3. ci, którzy sprawowali już urząd wydziałowego spółki albo w innej spółce dotąd go sprawują.

Kto nie przyjmie wyboru bez przyczyny prawnej, ten podpadnie grzywnie do 20 złr. na rzecz kasy spółkowej.

Nieczłonkowie spółki mogą w każdym wypadku wymówić się od wyboru.

O obowiązku przyjęcia wyboru rozstrzyga wydział spółki.

§. 14. Do Wydziału spółki mogą być wybrani ci, którzy mają prawo biernego wyboru do Rady powiatowej.

Komisya wyborcza. Spis wyborców. Rozpisanie wyborów.

§. 15. Celem zarządzenia i przeprowadzenia wyborów ustanawia się w siedzibie spółki komisję wyborczą. Komisya składa się z przewodniczącego, powołanego przez Wydział krajowy, z komisarza rządowego, zamianowanego przez Namiestnictwo, z zastępcy Wydziału powiatowego i z trzech zastępców spółki.

Do ważności uchwał komisji potrzebną jest obecność przewodniczącego i połowa członków.

Komisya wyborcza układa spis do którego wciąga wyborców kolejną zstępną wedle wysokości ich rocznej powinności podatkowej, uprawniającej do wyboru Sejmu. Obok imienia i nazwiska każdego wyborcy ma być także oznaczoną powinność podatkowa.

Jeżeli jest dwóch lub więcej wyborców z równą powinnością podatkową, to starszy latami ma być naprzód wpisany.

Na końcu spisu ma być podaną sumą powinności podatkowej wszystkich uprawnionych do wyboru do spółki.

Władze państwowe obowiązane są judzielić komisji wyborczej potrzebnych wyjaśnień co do powinności podatkowej członków spółki.

Jak się tworzy koła wyborcze.

§. 16. Wybór wydziału odbywa się w trzech kołach wyborczych, z których każde wybiera jedną trzecią część wydziałowych i jedną trzecią część zastępców. W tym celu dzieli się w powyżej wspomnianym spisie wykazaną ogólną sumę podatkową na trzy równe części.

Uprawnieni do wybierania, którzy wedle kolejną spisanych liczb wspomnianego spisu płać pierwszą trzecią część wspomnianej sumy podatkowej, należą do pierwszego, ci którzy płać drugą trzecią część tej sumy, należą do drugiego, a wszyscy inni uprawnieni do wybierania, należą do trzeciego koła wyborczego.

Jeżeli przy tworzeniu kół wyborczych ogólna suma podatkowa nie da się podzielić wedle potrzeby tak, ażeby powinność podatkowa jednego wyborcy nie została rozdzieloną, w takim razie wyborca ten zostanie zaliczony do tego koła wyborczego, do którego jego powinność podatkowa musiała by być wciągnięta wedle największej części.

§. 17. Przypadającą wedle §. 10. na spółkę liczbę wydziałowych i zastępców,

rozdziela się w równych częściach na poszczególne koła wyborcze.

Jeżeli pierwsze koło wyborcze nie składa się przynajmniej z dwa razy takiej liczby wyborców, jaką to koło ma wybierać na wydziałowych i zastępców, w takim razie to koło wyborcze ma być uzupełnione ze spisu (§ 16.) następujących wyborców.

Kwotę podatkową wszystkich wyborców, stanowiących po tem uzupełnieniu pierwsze koło wyborcze, odciąga się od całej sumy podatkowej, a resztę dzieli się na dwie części. Ci wyborcy którzy płać pierwszą połowę tej reszty, stanowią drugie, a wszyscy inni trzecie koło wyborcze.

Jeżeli wskutek tego postępowania drugie koło wyborcze nie składa się przynajmniej z dwa razy takiej liczby wyborców, jaką ono ma wybierać na wydziałowych i zastępców, w takim razie w tem kole wyborczem należy przeprowadzić powyżej wskazanym sposobem uzupełnienie z następujących wyborców.

§. 18. Ułożone spisy wyborców wykłada komisya publicznie, ustanawiając czteronastodniowy termin rekursowy do wnoszenia zarzutów.

O tych zarzutach rozstrzyga komisya ostatecznie i prawomocnie i podaje swoją decyzję do wiadomości rekurentów.

Następnie układa komisya zrektyfikowane spisy wyborców, wystawia na ich podstawie karty legitymacyjne i wysyła je wyborcom z rozpisaniem wyborów, w którym jest oznaczone, jaka liczba członków i jakiej kategorii ma być wybrana, tudzież którego dnia i o której godzinie ma się wybór odbyć.

Tworzenie kół wyborczych w powiatach mieszanych.

§. 19. W powiatach mieszanych pod względem narodowości, gdzie wedle ostatniego spisu ludności najmniej jedna piąta część ludności przynależy do drugiej naro-

dowości, ma się odbyć we wszystkich albo w poszczególnych kołach wyborczych osobne głosowanie według grup narodowościowych.

W innych powiatach mają wyborcy po ułożeniu kół wyborczych oświadczyć na wezwanie komisji, w której grupie narodowościowej chcą swoje głosy oddawać. Na podstawie tego utworzone zostaną dla tych kół wyborczych, w których co najmniej jedna piąta część złożonych deklaracji oświadcza się za wyborem w drugiej grupie narodowościowej, dwie osobne grupy wyborcze dla wyborców obu narodowości.

Ilość wydziałowych i zastępców, przypadających na dotyczące koło wyborcze, rozdzieloną zostaje na grupy narodowościowe koła wyborczego, wedle proporcji, w jakiej wyborcy zgłosili się do wyboru w dotyczącej grupie narodowościowej.

Przytem ułamek większy nad połowę uważany bywa jako cała jednostka. Jeżeli według tego obliczenia nie przypadła na jedną grupę narodowościową nawet jeden zastępca wydziałowego, w takim razie ogólna liczba zastępców winna być powiększoną o jednego zastępcę, który winien być przydzielony dotyczącej grupie narodowościowej.

Tak ułożony stosunek jest ważny na dwa okresy trzyletnie, a jeżeli przynajmniej trzecia część wydziałowych wybranych w tej lub owej grupie narodowościowej nie podniesie zarzutu, w takim razie za zgodą Wydziału krajowego stosunek ten może być przedłużony na dalszy okres wyborczy.

Przeprowadzenie wyboru.

§. 20. Wybór odbywa się jawnie wobec komisji wyborczej, albo przez przysłanie karty głosowania, podpisanej ze strony wyborcy.

Wybór odbywa się względną większością głosów. W razie równości głosów

rozstrzyga los, wyciągnięty przez członka komisji wyborczej.

§. 21. Komisja wyborcza uwiadamia wybranych członków o ich wyborze i zywawa ich do oświadczenia się, czy wybór przyjmują.

Skoro wybrany w ciągu ośmiu dni po otrzymaniu tego zawiadomienia nie oświadczy, że się uchyla od przyjęcia wyboru z przyczyn uzasadnionych w ustawie, w takim razie istnieje przypuszczenie, że on wybór przyjmuje, a w takim razie nie może on bez zgody wydziału zrzec się swego członkostwa, chyba że później co do jego osoby zaszła nowa przyczyna do uchylenia się od przyjęcia wyboru.

Komisja wyborcza zawiadamia także za pośrednictwem Wydziału powiatowego i c. k. Starostwa Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo, których członków wybrano i w którym okręgu wyborczym.

Zastępy Wydziału krajowego i Rządu.

§. 22. Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo, mają prawo wyznaczyć do Wydziału spółki powiatowej po jednym przedstawicielu.

Ci przedstawiciele mają w Wydziale i na walnem zgromadzeniu spółki wszystkie prawa, przysługujące wydziałowym i w ogóle członkom spółki, z wyjątkiem prawa wyborczego, o ile ono nie przysługuje im jako członkom spółki, lub jako wybranym wydziałowym.

Zakres działania Wydziału.

§. 23. Do zakresu działania wydziału należą wszystkie sprawy, nie zastrzeżone dla walnego zgromadzenia (§. 29).

Ukonstytuowanie się wydziału. Funkcyjnaryusze wydziału

§. 24. Po przeprowadzeniu wyboru wydziału, wybiera tenże z pomiędzy siebie przewodniczącego i dwóch kontrolorów ka-

sowych. Wybór odbywa się bezwzględnie większością wszystkich oddanych głosów. Jeżeli większości nie osiągnięto, w takim razie muszą wyborcy przy wyborze ściślej- szym ograniczyć się do tych dwóch osób, które otrzymały stosunkowo największą ilość głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los o tem, kto ma być wciągnięty do wy- boru ściślejszego, i kogo należy uważać za wybranego.

Funkcyonaryuszy wspomnianych wy- biera się na trzy lata, jednak oni pozosta- ją w urzędowaniu aż do wyboru ich na- stępców. Jeżeli jedno z tych miejsc opró- żni się w ciągu trzyletniego urzędowa- nia, w takim razie na resztujący okres urzędo- wania przeprowadza się nowy wybór.

Przewodniczący, albo na wypadek prze- szkodzenia jego zastępca zastępuje spółkę na zewnątrz, kieruje i czuwa nad wszyst- kimi sprawami i podpisuje wszystkie pi- sma. Statuta spółki mogą mu przydzielić jeszcze inne prawa i obowiązki.

§. 25. Urząd członków Wydziału spółki jest bezpłatny, można im jednak na podsta- wie odnośnych postanowień statutów (§. 30.) przyznać wynagrodzenie za poniesione w interesie spółki wydatki, tudzież za dłuższą stratę czasu.

Walne zgromadzenie spółki.

§. 26. Walne zgromadzenie składa się ze wszystkich członków, uprawnionych do wyboru spółki.

Przewodniczący spółki albo jego za- stępca zwołuje walne zgromadzenie spółki i przewodniczy na niem. Walne zgroma- dzenie ma się odbywać przynajmniej raz w roku. Walne zgromadzenie należy zwo- łać także wtedy, gdy przewodniczący albo Wydział spółki uznają to za rzecz konie- czną, albo jeżeli Związek krajowy poleci spółkom, by takie zgromadzenie zwołały.

W wezwaniu należy oznaczyć, gdzie

i kiedy odbędzie się zgromadzenie i o ja- kich sprawach będzie radzić.

By zgromadzenie było uprawnione do uchwał potrzebną jest obecność oznaczo- nej statutami liczby członków, uprawnio- nych do głosowania.

Jeżeli walne zgromadzenie się nie zbie- rze, w takim razie winno być zwołane no- we zgromadzenie, które bez względu na liczbę obecnych może powziąć ważne uchwa- ły. Uchwały zapadają bezwzględną wię- kszością głosów.

§. 27. Do zakresu działania walnego zgromadzenia należy:

1. pilnowanie i badanie interesów przynależnych do spółki rolników, o ile popieranie tych interesów należy do celów spółki i powzięcie uchwał w tych sprawach;

2. badanie i aprobowanie, rocznych zamknięć rachunkowych i w ogóle kontro- la nad działalnością wydziału za pomocą komisji;

3. przedkładanie wniosków w sprawach zakładania, wspomagania i zmian zakładów spółkowych, mających na celu samopomoc gospodarską, naukę, ubezpieczenie na wy- padek starości i choroby i t. d.

4. powzięcie uchwał co do siedziby i języka urzędowego spółki;

5. powzięcie uchwał co do utworzenia Związków spółek;

6. uchwalanie statutów spółki i ich zmiany, tudzież inne bliżej statutami ozna- czone ważne sprawy.

Przewodniczący winien podać walne- mu zgromadzeniu potrzebne przedłożenia.

Statuta.

§. 28. W ramach niniejszej ustawy ustanowi sobie spółka statuta (§. 29.), w których mieszczą się przepisy co do prawidłowego prowadzenia spraw spółki.

Statuta i zmiany tychże wymagają

aprobaty krajowego Związku spółek. Aż do zaaprobowania statutów spółki obowiązują statuta tymczasowe, wydane przez Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem.

Krajowy Związek spółek.

§. 29. Wszystkie spółki rolnicze w Królestwie Galicyi tworzą krajowy Związek spółek z siedzibą we Lwowie.

Celem krajowego Związku spółek jest:

1. starać się o wspólne interesa spółek i stale kontrolować spółki powiatowe;
2. pomagać spółkom w wykonywaniu ich zadań;
3. przeprowadzać samodzielnie oznaczone w §. 6. zadania spółek, o ile na to pozwalają siły poszczególnych spółek powiatowych;

Co do stanowiska prawnego krajowego Związku spółek, to mają zastosowanie analogiczne postanowienia §. 9.

§. 30. Organami krajowego Związku spółek są:

1. Zgromadzenie delegatów spółek rolniczych, i
2. Zwierzchność krajowego Związku rolników.

§. 31. Zgromadzenie delegatów spółek rolniczych składa się z zastępców wszystkich spółek powiatowych, z których Wydział wysyła po jednym.

Zgromadzeniu delegatów zastrzeżonem jest, co następuje:

1. Wybór naczelnictwa krajowego Związku spółek;
2. badanie spraw co do organizacji lub działalności spółek, które mają być przedłożone zgromadzeniu delegatów wskutek wyraźnego polecenia Wydziału krajowego lub Namiestnictwa, albo takich, które naczelnictwo krajowego Związku spółek

uchwaliło z powodu ich ważności przedłożyć zgromadzeniu delegatów.

Zgromadzenie delegatów odbywa się przynajmniej co trzy lata; w wypadkach nagłej koniecznej potrzeby może być na podstawie uchwały naczelnictwa Związku zwołane nadzwyczajne zgromadzenie delegatów.

Przewodniczący naczelnictwa krajowego Związku spółek, a w razie gdy ten jeszcze nie jest wybrany, to ustanowiony przez Wydział krajowy przedstawiciel zwołuje zgromadzenie delegatów i przewodniczy na temże zgromadzeniu.

§. 32. Zgromadzenie krajowe delegatów wybiera na trzy lata 17 członków do naczelnictwa krajowego Związku spółek i połowę zastępców.

Członkiem naczelnictwa Związku krajowego albo zastępcą może być wybrany ten, kto ma prawo biernego wyboru do spółki powiatowej.

Wybór odbywa się w dwóch grupach, podzielonych dla narodowości. Każda z tych grup ma wybrać samodzielnie pewną liczbę członków i zastępców do naczelnictwa, i to w takiej proporcji, w jakiej poszczególne spółki powiatowe oświadczyły się za wyborem w tej lub owej grupie. Deklaracya ma być złożoną albo pisemnie, albo ustnie przez wysłanego delegata.

Co do zastępców, to mają zastosowanie analogiczne postanowienia §. 16.

Co do ustanowienia i czasu trwania tej proporcji, to mają tu zastosowanie przepisy §. 21. ust. 4. i 5.

Tak wybrane naczelnictwo wybiera z pomiędzy siebie przewodniczącego i jego zastępcę.

Wybór naczelnictwa, zastępców, tudzież przewodniczącego i jego zastępcy odbywa się bezwzględną większością głosów. Co do wyboru ściślejszego, to mają zastosowanie postanowienia §. 26.

Regulamin, który ma ułożyć naczelnictwo z aprobatą Wydziału krajowego, będzie zawierał w sobie dokładniejsze przepisy co do kierowania zgromadzeniem delegatów, tudzież co do naczelnictwa i jego przewodniczącego.

§. 33. Wydział krajowy i c. k. Ministerstwo rolnictwa mają prawo do wysłania na zgromadzenie krajowych delegatów spółek powiatowych i do naczelnictwa Związku krajowego po jednym delegacie z głosem doradczym.

Datki na cele spółki

§. 34. Powiatowe spółki rolnicze, równie jak i krajowy Związek spółek mogą przy swem założeniu na pokrycie połączonych z założeniem wydatków nałożyć na swoich członków, a względnie na członków w okręgu Związku krajowego, należących do spółek powiatowych, dodatki co najwięcej w wysokości 1% od państwowego podatku gruntowego, uprawniającego do członkostwa w spółce.

§. 35. Celem pokrycia swoich wydatków mogą spółki powiatowe i krajowy Związek spółek z końcem roku na podstawie preliminarza na rok najbliższy nałożyć na swoich członków, a względnie na wszystkich do okręgu krajowego Związku należących członków datki pieniężne.

Dodatki te niepowinny przewyższać w spółkach powiatowych 4% a w krajowym Związku spółek 1% podatku gruntowego, uprawniającego do członkostwa. W razie odpisania podatku państwowego ustaje zobowiązanie do płacenia dodatków, oznaczonych w tym i poprzednim paragrafie.

§. 36. Gdyby się okazała potrzeba pobierania na cele spółki powiatowej wyższego dodatku od podatku gruntowego, aniżeli 4% tego podatku, w takim razie spółka powiatowa winna za pośrednictwem krajowego związku spółek postarać się w tym celu o zezwolenie Wydziału krajo-

wego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

Tak samo winien krajowy związek spółek postarać się o zezwolenie Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, jeżeli tenże związek zamierza na cele, określone w poprzednim paragrafie, pobierać wyższy aniżeli 1%-owy dodatek od podatku gruntowego.

§. 37. Dodatki, oznaczone §§. 36, i 37., pobierane będą jako dodatki do państwowego podatku gruntowego, a urzędy podatkowe będą je odsyłać do spółek powiatowych, albo do krajowego związku spółek. Datki te, jako dodatki do państwowego podatku gruntowego, mają ustawnicze prawo zastawu i wszelkie inne prawa tych podatków.

Przeciw nieprawemu przypisaniu wspomnianych datków może członek spółki w ciągu dni 14 po uwiadomieniu o tem przypisaniu odwołać się do krajowego Związku spółek a w drugiej instancji do Wydziału krajowego.

§. 38. Powiaty i gminy tudzież powiat. kasy zaliczkowe mogą celem założenia spółek albo na wykonanie ich zadań udzielić datków ze swoich dochodów, albo ze swego majątku.

Wydziały powiatowe, a względnie Wydział krajowy, mogą prace kancelaryjne spółek powiatowych na ich domaganie się powierzyć czasowo albo trwale swoim urzędnikom.

O nadzorze.

§. 39. Spółki powiatowe podlegają nadzorowi naczelnictwa krajowego związku spółek. Naczelnictwo krajowego związku spółek bada i zatwierdza preliminarze tudzież zamknięcia rachunków spółek powiatowych i jest uprawnionem do poddania spółek powiatowych tudzież założonych i popieranych ze strony tych spółek instytucyj i przedsiębiorstw w każdej chwili rewizji swoich delegatów lub urzędników

Na podstawie wyniku rewizji może naczelnictwo krajowego związku spółek na urzędników i funkcjonariuszy spółki za znaczne nieprawidłowości, jakich oni sami dopuścili się, albo jakich wskutek braku kontroli z ich strony dopuścili się inni, nałożyć grzywny do 50 zł., które wpływają do funduszu spółki powiatowej.

Nadzór nad krajowym związkiem spółek i ich rewizya należy do Wydziału krajowego.

Zażalenia przeciw uchwałom walnego zgromadzenia lub Wydziału Spółki powiatowej rozstrzyga naczelnictwo krajowego związku spółek. Zażalenia przeciw postanowieniom naczelnictwa krajowego związku spółek rolniczych rozstrzyga Wydział krajowy.

§. 40. Grzywny, nałożone na podstawie niniejszej ustawy, ściągają władza polityczna.

§. 41. Krajowy związek spółek ma prawo za zezwoleniem Wydziału krajowego wydać dla spółek powiatowych obowiązujące przepisy o zarządzaniu majątkiem.

Spółka powiatowa potrzebuje osobnej aprobaty ze strony krajowego związku spółek, jeżeli chce zaciągnąć pożyczkę pieniężną, albo przyjęc na siebie jaką porękę, jeżeliby wynikające stąd zobowiązania z doliczeniem wszystkich dotychczasowych zobowiązań przewyższały sumę dodatków rocznych, jakie spółka może nałożyć na swoich członków bez wyższego zezwolenia (§. 37).

Tak samo i krajowy związek spółek przy równych warunkach dla zasiągnięcia pożyczki albo dla przyjęcia na siebie poręki, potrzebuje zezwolenia Wydziału krajowego.

Rozwiązanie.

§. 42. Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem może rozwiązać wydział spółki powiatowej, albo naczelnictwo krajowego Związku spółek.

W takim wypadku mają, być do trzech miesięcy przeprowadzone nowe wybory.

Równocześnie z rozwiązaniem, Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem postara się o dalsze prowadzenie spraw spółki powiatowej, a względnie krajowego Związku spółek.

Postanowienia językowe.

§. 43. Spółka decyduje o języku rozpraw i urzędowania własną uchwałą (§. 29.).

Krajowy Związek spółek, tudzież spółki powiatowe w mieszanych powiatach (§. 21.) mają starać się o to, by w rozprawach były równouprawnione obydwaj języki krajowe; ze stronami mają korporacje korespondować w tym języku, którego strona używa, albo który jest spółce znany jako język, używany przez stronę.

Przewodniczący i zastępca przewodniczącego w naczelnictwie krajowego związku spółek, przewodniczący i ich zastępcy w spółkach powiatowych w powiatach mieszanych, tudzież urzędnicy tych korporacji muszą znać obydwaj języki krajowe.

Postanowienia przejściowe.

§. 44. Na pierwszy czas, aż do ukonstytuowania się spółek powiatowych, ustanawia Wydział krajowy w każdym powiecie komisję z 6 członków. Wydział krajowy mianuje przewodniczącego Komisji, c. k. Namiestnictwo i Wydział powiatowy wysyłają po jednym zastępcy, innych trzech członków powołuje Wydział krajowy z pomiędzy mężów zaufania stanu rolniczego.

Marszałek oznajmia, iż pierwsze czytanie tego wniosku zamieści na jednym z najbliższych posiedzeń.

P. Barwiński odczytuje następujące wnioski:

W n i o s e k.

Zważywszy, że powiat Kosowski ma w swoim obrębie aż 94 kilometrów drogi

powiatowej, których z powodu swego ubóstwa i z powodu rzadkiego zaludnienia górskich okolic tego powiatu bezwarunkowo nie jest w stanie należycie wybudować, ani utrzymać;

zważywszy, że wskutek nałożenia najwyższego podatku na cele dróg powiatowych, bo aż 20% (jakiego nie wykazuje żaden powiat w kraju), muszą cierpieć wszelkie inne agendy publiczne w powiecie, zaś drogi powiatowe pomimo tego z powodu rwiących potoków górskich, a najbardziej z powodu nagłych wylewów Czeremoszu Białego i Czarnego nie mogą być utrzymane chociażby tylko w na pół możliwym stanie;

zważywszy, że nowo zbudowana kolej ze Stanisławowa przez Woronienkę na Węgry, tudzież mająca się budować kolej Kołomyja-Delatyn-Woronienka tylko wtedy mogą mieć zbawienny wpływ na podniesienie stanu ekonomicznego okolicy, gdy stacje kolejowe połączone zostaną z ważniejszymi ogniskami życia ekonomicznego;

zważywszy, że wieś Żabie, największa gmina wiejska w Galicyi, mająca obecnie Sąd, Urząd podatkowy, Notaryat itd., oddalona od kolei w Kołomyi przeszło o 70 kilometrów, zapuszczona, wyzyskiwana przez żydów, przez połączenie jej z Woronienką, oddaloną zaledwie o kilkanaście kilometrów, zyskałaby razem z okolicą pod względem cywilizacyjnym i ekonomicznym;

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy w drodze ustawodawczej uchwalić, że droga powiatowa Kosów-Żabie z przedłużeniem aż do stacji kolejowej w Woronience zostaje przyjętą na fundusz krajowy.

Lwów, dnia 12. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Okuniewski w. r.

Zajączkowski, Potoczek, Data, Barwiński, Niebyłowiec, Kulczycki, Wójeik, Bojko, Warzecha, F. Krempa, A. Wachnianin, Winniczuk, Nowakowski, G. Milan, W. Szwed.

W n i o s e k.

Zważywszy, że 2.143 gmin w Galicyi nie ma nauczycieli i szkół;

zważywszy, że celem poprawienia tego nie pocieszającego stanu oświaty w kraju zarówno Sejm jak i wszystkie władze szkolne uznały naglącą potrzebę założenia nowych seminarjów nauczycielskich;

zważywszy, że cała Galicya wschodnia po za Lwów aż po Zbrucz i Karpaty z 33 powiatami i 2,942 614 ludności nie posiada ani jednego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego, a tak samo aż 13 powiatów Galicyi wschodniej, począwszy od Zbaraża aż po Karpaty, nie posiada żadnego seminarjum nauczycielskiego męskiego;

zważywszy, że 3 dotychczasowe seminarja nauczycielskie żeńskie w Krakowie, Przemyślu i we Lwowie, przeznaczone siłą okoliczności i swoim numerus clausus dla inteligencji niemieckiej, wychowują jakby na urągowisko całemu społeczeństwu ruskiemu zaledwie 83 uczennic Rusinek (na 594 uczennic obrządku rzymsko-katolickiego);

zważywszy, że same władze szkolne uznały Horodenkę, Zaleszczyki lub Czortków za najodpowiedniejsze miejscowości do założenia seminarjum nauczycielskiego męskiego;

zważywszy, że najbardziej nadającą się miejscowością dla założenia seminarjum nauczycielskiego żeńskiego jest miasto Kołomyja, gdzie istnieje już nawet fundacya ś. p. Teodora Biłousa dla wychowania i kształcenia dziewcząt -- wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by jak najrychlej przystąpił do założenia jednego Seminarjum nauczycielskiego męskiego w Horodence, Zaleszczykach lub Czortkowie; jednego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Kołomyi z językiem wykładowym ruskim.

Lwów dnia 10. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Okuniewski w. r.

Zajączkowski, Potoczek, Data, Barwiński, Niebyłowiec, Kulczycki, Wachnianin, Wójcik, Bojko, Winniczuk, Nowakowski, Warzecha, F. Krempa, G. Milan, W. Szwed.

Marszałek oznajmia, iż pierwsze czytania tych wniosków zamieści na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

P. Barwiński czyta następującą interpelację do c. k. komisarza rządowego:

I n t e r p e l a c y a

posła Stefana Nowakowskiego i towarzyszy do pana komisarza rządowego.

Jeszcze w marcu 1897 roku odbyło się we wsi Pczdziaczu, w powiecie przemyskim wybory do Rady gminnej, przeciw wyborowi jednego członka tej Rady, wniesiono po upływie terminu ośmiodniowego protest niezem nieuzasadniony. Jakkolwiek wedle przepisów ustawy protest ten należało zaraz odrzucić, a nowo wybranej Radzie polecić, ażeby się ukonstytuowała, to jednak c. k. Starosta przemyski, p. Józef Lanikiewicz zwlekał z załatwieniem tego protestu przeszło pół roku i zaledwie w dniu 12. listopada 1897 polecił Radzie gminnej w Pczdziaczu, by się ukonstytuowała. Na 18 członków Rady gminnej, otrzymał Adam Fedak 13 głosów na naczelnika gminy, przeto wedle wszelkich wymogów prawnych, powinien on być zostać wprowadzonym w urządowanie, ale tego c. k. Starosta przemyski do dnia dzisiejszego nie uczynił.

Członkowie dawnej Rady gminnej, wotani przez dawnego naczelnika gminy na posiedzenia Rady, nie przychodzą na nie, od grudnia nie da się sklecić żadnego posiedzenia Rady, gdyż stara rada nie chce radzić, a nowa nie została w urządowanie wprowadzoną. W gminie zapanował chaos, wszelkie organa administracji i bezpieczeństwa w gminie przestały istnieć, a wszystko to w skutek bezprawnego i samowolnego postępowania c. k. Starosty p. Lanikiewicza,

Podpisani zapytują zatem pana Komisarza rządowego czy znanem jest c. k. Rządowi bezprawne postępowanie c. k. Starosty p. Józefa Lanikiewicza i czy długo jeszcze zamysła c. k. Rząd tolerować te bezprawia i rujnujące powiat praktyki c. k. Starosty przemyskiego?

Lwów, dnia 12. stycznia 1898.

interpelujący:

Stefan Nowakowski w. r.

Winniczuk, Bojko, Data, Kramarczyk, Potoczek, F. Krempa, Szwed, Dr. Bernadzikowski, Wójcik, Niebyłowiec, G. Milan, Styła, Średniawski, Warzecha.

Marszałek oznajmia, iż interpelację tę zakomunikuje p. komisarzowi rządowemu

P. Barwiński odczytuje następujący wniosek:

W n i o s e k.

posła Stefana Nowakowskiego i towarzyszy w sprawie zaprowadzenia powszechnych bezpośrednich wyborów do Sejmu, do Rad powiatowych i powszechnych wyborów do Rad gminnych.

Ponieważ z zaprowadzeniem powszechnych wyborów do Rady Państwa uposiedzenie szerokich mas ludności pod względem prawa wyborczego do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych bardzo rażąco występuje;

ponieważ równym obowiązkom obywateli powinny odpowiadać równe prawa, a obecna ordynacya wyborcza do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych przeważnej większości ludności w zamian za ciężki obowiązek służby wojskowej i podatków pośrednich nie daje żadnych praw, albo tylko prawa ograniczone;

ponieważ obecna Reprezentacya w Sejmie i w Radach powiatowych i gminnych nie jest wyrazem woli ogółu dotyczącej ludności kraju;

ponieważ przyznanie wszystkim pełnoletnim obywatelom prawa wyborczego do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych umożliwi naturalny rozwój stosunków ekonomicznych kraju;

przeto podpisani wnoszą :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Dotychczasową ordynację wyborczą do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych zamienia się w tym kierunku, że przyznaje się powszechne i bezpośrednie prawo wyborcze wszystkim pełnoletnim obywatelom naszego kraju.

Lwów, dnia 10. stycznia 1898.

Wnioskodawca :

St. Nowakowski w. r.

Winniczuk, Niebyłowiec, Wójcik, Bojko, Data, Warzecha, Kramarczyk, Potoczek, Szwed, Dr. Bernadzikowski, Średniawski, G. Milan, F. Krempa, Styła.

Marszałek oznajmia, iż pierwsze czytanie tego wniosku zamieści na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

Marszałek zamyka posiedzenie, naznaczając następne na 14. stycznia 1898 roku, godzina 10 przed połud., porządek dzienny zostanie rozesłany.

Koniec posiedzenia godzina 12 minut 15 po południu.

Marszałek krajowy :

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze :

Andrzej Potocki w. r.

Stanisław Niezabitowski w. r.